

فهرست مطالب

۱۵.....	سخن ناشر
۱۷	پیشگفتار مؤلف
۱۹.....	۱. نقش عبودیت و دین‌داری در حیات انسان
۱۹.....	شناخت دین و ایمان
۲۱.....	واژه دین در قرآن.....
۲۳.....	ضرورت و خاستگاه دین از دیدگاه قرآن
۲۵.....	آثار دین‌داری در حیات انسان.....
۲۸.....	جامعیت علوم الهی در برابر علوم بشری
۳۳	۲. نقش معاد و همنشینی با صالحان در رعایت دین‌داری
۳۳.....	نقش دین در سعادت انسان
۳۴.....	مرگ، دریچه‌ای به عالم ملکوت.....
۳۶.....	اوصاد روز قیامت
۳۸.....	حالات مؤمنین در قیامت
۴۲.....	نعمت همنشینی با مقرّبان دین‌دار

همنشینی با دین داران و اندزهای حیات بخش	۴۵
آثار و برکات همنشینی با امیر مؤمنان علی بن ابی طالب ۳. بهره برداری دین داران از دنیا برای سرای آخرت	۴۶
مواهب دنیوی، توشه‌ای برای عالم باقی..... ۵۱	۵۱
همراهی با عرف و زمان	۵۴
حفظ اعدال و میانه روی	۵۵
سیره اولیای الهی در برخورد با مواهب دنیوی	۵۶
نشانه‌های مؤمنان و بندگان حقیقی خداوند متعال	۵۹
۱. مشی بی تکبیر..... ۲. تدبیر در رفتار..... ۳. بیوتتہ برای عبادت..... ۴. فرار از سخط و عذاب الهی..... ۵. تعادل در زندگی..... ۶. رعایت توحید	۵۹
۶. دوری از قتل نفس	۶۰
۷. گریز از زنا	۶۲
۸. تدبیر و فرار از لغو	۶۲
۹. تدبیر در آیات الهی	۶۲
۱۰. درخواست خانواده صالح	۶۳
۱۱. درخواست خانواده صالح	۶۳
۴. قرآن، نوری برای عبدیت و دین داری	۶۷
معنای نور در آیات قرآن	۶۷
قرآن از منظر امیر مؤمنان علی بن ابی طالب	۶۹
هدایت مؤمنین در پرتو نور الهی	۷۱
محرومان از نور هدایت	۷۴

فهرست مطالب

اهل ایمان و مؤمنین در قیامت.....	۷۵
لقمان حکیم ^{علیہ السلام} و نور هدایت الٰهی	۷۵
عبدیّت و دین داری در پرتو نور الٰهی	۷۷
۵. صراط مستقیم عبدیّت و دین داری ..	۷۹
دعوت خداوند به سیر آفاقی و انسانی.....	۸۲
جایگاه حجت‌های ظاهری و باطنی در صراط مستقیم و عبدیّت	۸۴
خروج از صراط عبدیّت و بندگی.....	۸۷
دشمنان صراط بندگی	۸۸
اسلام، جامع‌ترین مکتب هدایت و دین داری.....	۹۰
۱. جهانی بودن دین اسلام و شمول آن	۹۰
۲. جامعیت و جاودانگی دین خاتم	۹۱
حکایتی لطیف، از آیت الله مرعشی نجفی <small>ره</small>	۹۷
۶. کنترل نفس در مسیر عبدیّت و دین داری ..	۹۹
نقش انبیاء ^{علیهم السلام} در هدایت بشر	۹۹
پیمودن مسیر عبدیّت با کنترل هوای نفس	۱۰۲
کنترل هوای نفسانی در صراط مستقیم عبدیّت و دین داری	۱۰۳
پیروی از شهوت، آفت عبدیّت.....	۱۰۷
طلب امداد از خداوند در کنترل نفس	۱۰۸
هدایت امیال نفسانی در چارچوب دین	۱۱۲
تهذیب نفس در نزد بزرگان	۱۱۶
جایگاه اهل ایمان در نزد پروردگار	۱۱۷
۷. گناهان زمینه‌ساز دوری از طریق عبدیّت و دین داری ..	۱۱۹
انکار حقایق قرآن در انسان عاصی	۱۱۹

شناخت گناهان.....	۱۲۲
اثر گناه بر قلب انسان.....	۱۲۴
آثار گناهان در طریق عبدیّت و دین‌داری.....	۱۲۵
گناهان و تغییر نعمت‌های الهی.....	۱۲۶
گناهان، اسباب پشمیمانی.....	۱۲۶
گناهان و پرده‌دری انسان.....	۱۲۷
گناهان نازل کننده بلا.....	۱۲۷
گناهان و قطع امید از حق.....	۱۲۷
گناهان و شکسته شدن حرمت بین حق و عبد.....	۱۲۷
گناهان و عدم استجابت دعا.....	۱۲۸
نجات از وادی ظلمت و گناه در کلام امام سجاد علیه السلام.....	۱۲۸
توبه، راه بازگشت به مسیر عبدیّت و دین‌داری.....	۱۲۹
اعمال صالح، توشه‌ای برای عبدیّت و دین‌داری.....	۱۳۱
صدقة، از مصاديق عمل صالح.....	۱۳۳
پاداش عبدیّت و بندگی.....	۱۳۵
۸. ثمرات اصلاح نفس در وصول به مقام عبدیّت و دین‌داری	۱۳۷
(اول) مراقبت بر نفس	۱۳۸
لزوم مراقبت بر نفس در قرآن کریم و روایات.....	۱۴۰
(دوم) اخلاق در اعمال.....	۱۴۲
الطا ف الهی به مجاهدان طریق عبدیّت.....	۱۴۵
مرحوم مدرس، مجاهدی در راه حق.....	۱۴۷
نفس پاکیزه و عنایت الهی.....	۱۴۸
تأثیر اصلاح نفس و باطن بر ظاهر انسان‌ها	۱۴۹
ارتباط اصلاح نفس با اصلاح حقوق اجتماعی	۱۵۰

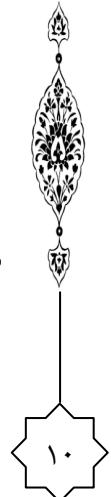

فهرست مطالب

۹. وصول به مقام عبودیّت و دین‌داری در کلام رسول خدا ^{علیه السلام}	۱۵۳
۱. حفظ زبان.....	۱۵۴
۲. آفات زبان.....	۱۵۶
۳. چشم گریان.....	۱۵۸
۴. پرهیز از راحت‌طلبی.....	۱۵۹
۵. جهاد در راه خدا.....	۱۶۱
۶. نکوهش هوای نفس در قرآن و روایات.....	۱۶۳
۷. راههای عملی غلبه بر هوای نفس.....	۱۶۵
۸. عمران مساجد.....	۱۶۷
۹. ایمان خالص و گریز از ریا.....	۱۷۱
۱۰. ضرورت اخلاص در طریق عبودیّت و دین‌داری.....	۱۷۳
۱۱. نصیحت و خیرخواهی.....	۱۷۴
۱۲. کنترل شهوّات.....	۱۷۶
۱۳. توشه سفر به آخرت.....	۱۷۷
۱۴. صدقه.....	۱۷۹
۱۵. پرهیز از حسد.....	۱۷۹
۱۶. پرهیز از غیبت.....	۱۸۱
۱۷. موارد جواز غیبت.....	۱۸۳
۱۸. شناخت مؤمنان و عابدان حقیقی در قرآن.....	۱۸۵
۱۹. اوصاف مؤمن در قرآن.....	۱۸۵
۲۰. جایگاه مؤمن در نزد باری تعالیٰ.....	۱۸۶
۲۱. نورانیّت وجود مؤمنان در قرآن کریم.....	۱۸۸
۲۲. نورانیّت مؤمنان از منظر روایات.....	۱۹۰

۱۹۲	درجات و مراتب گوناگون مؤمنان
۱۹۳	اول) مؤمنان عالم
۱۹۵	دوم) مؤمنان مجاهد
۱۹۸	سوم) مخلصین
۲۰۱	صاديق مخلصین در قرآن کريم
۲۰۳	۱۱. سیر کمالات معنوی انسان در سایه عبودیت
۲۰۴	مقام عصمت و مشاهده
۲۰۵	اویس قرنی و مشاهدات ملکوتی
۲۰۷	احوال مؤمنان واقعی
۲۰۷	سلوک اهل مشاهده در برخورد با امور دنیوی
۲۰۹	خسران مبین
۲۱۰	بصیرت مردان الهی
۲۱۲	پرتو نور معصومان ﷺ
۲۱۴	زمینه های هدایت و ضلالت در مسیر عبودیت
۲۱۶	پاک سازی نفس، در راستای تحقیق کمال عبودیت و دین داری
۲۱۷	شأن روزه دار در جلب رضایت حق تعالی
۲۲۰	احوال انسان در روز حساب
۲۲۱	نجات از هول قیامت
۲۲۳	۱۲. انبیای الهی برترین الگوی عبودیت و دین داری
۲۲۳	جایگاه انبیای الهی در نزد باری تعالی
۲۲۵	انبیای الهی، اسوه صبر در راه حق
۲۲۶	علو درجات و مراتب انبیاء ﷺ
۲۲۷	پیامبر اسلام ﷺ سرآمد انبیای الهی

فهرست مطالب

رسالت انبیاء ^{علیهم السلام} در ترکیه نفوس و تحقق عبودیت.....	۲۳۰
انبیاء ^{علیهم السلام} برترین اسوه‌های عبودیت و دین داری.....	۲۳۴
۱۳. رابطه متقابل دین و فطرت در تحقق عبودیت	۲۳۷
هدف از خلقت عالم هستی و انسان.....	۲۳۷
دین در فطرت انسان.....	۲۳۹
دین و فطرت در آیات قرآن کریم.....	۲۴۰
تجسم اعمال انسان در آخرت	۲۴۳
تجسم اعمال از منظر قرآن و روایات	۲۴۴
شهادت اعضاء و جوارح انسان در قیامت.....	۲۴۶
پوردگار عالم، والاترین شاهد روز حساب.....	۲۴۹
الطا ف الهی به غافلان از فطرت	۲۵۱
۱۴. تربیت دینی از منظر قرآن کریم.....	۲۵۳
انبیای الهی، بهترین مریبان انسان.....	۲۵۳
ابعاد تربیت دینی از منظر قرآن کریم.....	۲۵۴
(الف) تربیت فردی	۲۵۵
(ب) تربیت خانوادگی	۲۵۵
(ج) تربیت اجتماعی	۲۵۵
مقام ربویّت، سرآمد هادیان انسان	۲۵۶
برترین الگوی تربیت دینی از منظر قرآن کریم.....	۲۵۸
تربیت یافتنگان در طریق عبودیت و دین داری	۲۶۱
سیره تربیتی امیر مؤمنان ^{علیهم السلام}	۲۶۳
عنایت الهی به طالبان طریق عبودیت	۲۶۵

۱۵	وجوب ولایت‌پذیری در تربیت دینی	۲۶۷
	اساس ولایت‌پذیری.....	۲۶۷
	تربیت دینی نهاد خانواده از منظر قرآن کریم.....	۲۶۸
	بایسته‌های تربیت دینی از منظر روایات.....	۲۶۹
	لزوم ولایتمداری در تربیت دینی	۲۷۳
	لزوم تربیت فرزندان در سایه ولایت اهل بیت علیهم السلام	۲۷۶
	نور ولایت اهل بیت علیهم السلام	۲۷۸
	راه وصول به مقام ولایت	۲۷۹
	عاقبت سعید بن مسیب	۲۸۰
۱۶	مقام تسلیم و پرستش در برابر خداوند.....	۲۸۵
	عناصر وجودی انسان در قرآن کریم	۲۸۶
	جسم و روح انسان.....	۲۸۶
	نفس.....	۲۸۸
	مراتب نفس	۲۸۹
	۱- نفس امّاره	۲۸۹
	۲- نفس لؤامه	۲۹۰
	۳- نفس مطمئنه	۲۹۰
	عقل	۲۹۱
	قلب	۲۹۳
	تسليیم وجودی انسان در برابر حق تعالی.....	۲۹۶
	مقام تسليیم قیس بن مسّھر صیداوی	۲۹۸
	وصال در سایه هدایت الهی	۳۰۰
	هادیان راه عبدیت.....	۳۰۱

فهرست مطالب

۱۷. رمز عبودیت انسان	۳۰۵
مقام عبودیت	۳۰۵
لزوم همراهی علم با عمل در طریق عبودیت.....	۳۰۷
اوصاف عالم بی عمل در قیامت.....	۳۰۹
فاطمه ^{علیها السلام} جلوه عبودیت.....	۳۱۰
زيارت صاحب دلان طریق عبودیت.....	۳۱۱
پیوند خوردگان با عبودیت.....	۳۱۳
بيان الحق، مصدق عبودیت.....	۳۱۴
حکایت دستگیری عابدان حقیقی.....	۳۱۵
درک مقام خداوندگاری	۳۱۶
سفره گسترده بندگی	۳۱۸
اوج عبودیت در میهمانی الهی.....	۳۱۹
۱۸. وصول به مقام خلافت، کمال عبودیت و دین داری	۳۲۱
عبودیت و محبت مقابل الهی.....	۳۲۱
وصول به مقام خلافت در طریق عبودیت	۳۲۵
شواهد قرآنی بر خلافت انسان.....	۳۲۸
برگزیده ترین خلفای الهی	۳۲۹
امام حسین ^{علیه السلام} سرآمدترین خلیفه خدا.....	۳۳۱
فهرست ها	۳۳۵
فهرست آیات	۳۳۷
فهرست روایات	۳۶۵
فهرست انبیاء، معصومین و اشخاص	۳۷۳
فهرست اماکن	۳۷۹

عبدیّت و دین‌داری در پرتو قرآن

فهرست ادیان، مذاهبان، قبایل و فرق	۳۸۱
فهرست کتاب‌ها	۳۸۳
فهرست اشعار	۳۸۹
کتابنامه	۳۹۱

سخن ناشر

در جهان پرتلاطم امروز، آیات پرشور الهی و کلام روح بخش معصومین و زمزم لایزال معارف شیعه، مرهم جان‌های خسته و سیراب کننده تشنگان هدایت و رهایی بخش جویندگان از ظلمت‌های نفس است. عالمان دینی و عارفان حقیقی، غواصان این اقیانوس بیکران معرفت‌اند که گوهرهای ناب علوم قرآن و اهل بیت علی‌آل‌ابوالحسن را به دست آورده و به مشتاقان حقیقت عرضه می‌نمایند.

در این میان، کرسی منبر و خطابه، رسانه دیرپا و سازنده‌ای است که از دیرباز زمینه ارتباط و انتقال معارف دینی و مکارم اخلاقی را در میان عالمان و متعلممان فراهم کرده است و عالمان آگاه و هادیان دلسوز، که عمر خویش را صرف تبع و تحقیق در آثار علمی شیعه نموده‌اند، عبادالله را به مصدق کریمه ﴿أَذْعُ إِلَيْ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمُوعِظَةِ الْحُسْنَةِ﴾، با کلام نغز و لطیف خود به راه سعادت دعوت کرده‌اند.

مجموعه حاضر، که با عنوان «عبدیت و دین‌داری در پرتو قرآن» در مجلدات مختلف و موضوعات متنوع در اختیار خوانندگان محترم قرار می‌گیرد، مجموعه مباحث عالمانه و ارزشمند حضرت آیة الله حاج شیخ حسین انصاریان (دام ظله) است که یکی از عالمان برگسته و میراث‌داران گوهر سخن در زمان خویش می‌باشد و استواری کلام و لطافت بیان نافذشان بر اهل نظر پوشیده نیست.

این گنجینه ارزشمند، حاصل نیم قرن مجاہدت‌های علمی و تبلیغی حضرت استاد جهت نشر و ترویج فرهنگ غنی شیعه بر کرسی بحث و نظر می‌باشد که به منظور پربارتر ساختن

محتوای تبلیغ دینی در جامعه و استفاده بیشتر طلاب محترم علوم دینی، به زیور طبع آراسته می شود.

در این مجموعه گرانقدر، تلاش شده است با تکیه بر ویرایشی روشنمند و دقیق، ساختار هنرمندانه مباحث و سبک استاد در ارائه سخن از بین نزود، تا ضمن نشر فرهنگ انسان ساز آل الله عزیز علیه السلام شیوه منحصر به فرد معظم له در تبیین معارف دینی نیز حفظ شده و به مشتاقان ارائه گردد.

مجلّدی که اکنون تقدیم خوانندگان گرامی می شود بیست و دومین اثر از این مجموعه سترگ و دربردارنده هجده گفتار در باب «عبدیت و دین داری در پرتو قرآن» می باشد که در رمضان المبارک ۱۳۶۳ در حسینیه موسوی خیابان زیبا (خراسان) تهران ایراد شده است. این مکتوب علاوه بر دربرداشتن متن سخنرانی - که لاجرم سبک و سیاق متن را نیز گفتاری می سازد - از فواید زیر خالی نیست:

- عنوان بندی مناسب و تفکیک مطالب و موضوعات.
- استخراج مصادر آیات و روایات و ارائه مطالب متنوع دیگر در پی نوشته.
- ذکر نام مستقل برای هر بحث (در انتخاب نام هر مجلد و نیز هر گفتار، غلبه موضوع مدنظر بوده است، نه انطباق کامل موضوع و محتوا).
- مجموعه متنوع فهرست ها و ...

در پایان از همه عزیزانی که در به ثمر رسیدن این اثر زحمات فراوانی را متقبل شده اند، به ویژه جناب حجت الاسلام والملیمین سید علی بطحائی معاون پژوهش و محقق گرانقدر سرکار خانم ریحانه غلامیان و بازخوانی جناب حجت الاسلام والملیمین علی اصغر ظهیری کمال تشکر را داریم و امیدواریم این اثر مورد رضایت حضرت حق و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام و مقبول نظر مبلغان دینی قرار گیرد.

موسسه فرهنگی دارالعرفان

پیشگفتار مؤلف

«الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَالصَّلٰةُ عَلٰى رَسُولِ اللّٰهِ وَعَلٰى آلِهٖ وَآلِ الْلّٰهِ»

پایه‌گذار منبر و جلسات سخنرانی برای رشد و هدایت جامعه، وجود مبارک پیامبر اسلام ﷺ بود. ارزش تبلیغ دین از طریق منبر و جلسات تا جایی بود که رسول اکرم ﷺ تا روز پایان عمرشان با کمال اخلاص، به بیان معارف دین پرداختند و در این راه زحمات سنگینی را متحمل شدند. پس از پیامبر، وجود مقدس امیرمؤمنان علیهم السلام ادای این تکلیف الهی را به عهده گرفتند که بخشی از سخنرانی‌های آن حضرت در کتاب بی‌نظیر نهج‌البلاغه موجود است.

امامان معصوم علیهم السلام، بهویژه حضرت امام باقر علیهم السلام و حضرت امام صادق علیهم السلام نیز تا جایی که فرصت در اختیارشان قرار گرفت و مزاحمتی از جانب حکمرانان بنی‌امیه و بنی‌عباس برایشان پیش نیامد، این مهم را به صورت بیان معارف الهی و رشته‌های مختلف علوم به صورتی که حجت تا قیامت بر همگان تمام باشد را به عهده گرفتند و دیگران را - که مورد اعتمادشان در علم و عمل بودند - به این مسأله تشویق کردند.

عالمان مخلص و با عمل شیعه برای حفظ دین خدا و تبلیغ معارف الهیه بر اساس قرآن و فرهنگ اهل‌بیت علیهم السلام، قرن به قرن تا به امروز که سال ۱۳۹۵ هجری شمسی است، این جایگاه عظیم را حفظ کردند؛ شخصیت‌هایی چون شیخ مفید، شیخ صدوق، شیخ طوسی،

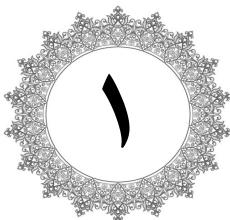

علامه محمدباقر مجلسی، شیخ جعفر شوشتاری و در قرن معاصر بزرگانی چون آیة الله العظمی بروجردی، آیة الله سید علی نجف‌آبادی، آیة الله حاج میرزا علی شیرازی، آیة الله حاج میرزا علی هسته‌ای، آیة الله حاج میرزا علی فلسفی تنکابنی و... با داشتن مقام مرجعیت و مقام علمی بسیار بالا، در ماه رمضان، محرم و صفر به منبر می‌رفتند و از این طریق دین خود را به قرآن و اهل‌بیت علیهم السلام ادا می‌کردند.

این جانب حسین انصاریان که سالیانی از عمرم را در شهر مقدس قم، این آشیانه اهل‌بیت علیهم السلام، نزد بزرگانی از مراجع و استادی مشغول تحصیل بوده‌ام، بر اساس وظیفه‌ای که احساس می‌کردم رو به جانب تبلیغ و تألیف آوردم و در این راه، فقط توفیق حق رفیق راهم بود. در زمینه تبلیغ، بیش از دوازده هزار سخنرانی در نزدیک به هفت‌صد موضوع مختلف بر پایه قرآن و روایات اهل‌بیت علیهم السلام و تاریخ صحیح و نکاتی از حیات پاکان و اولیای الهی پرداخته‌ام و امیدوارم تا لحظات پایان عمر و هم چنان توفیق ادای این وظیفه را از جانب حق داشته باشم. مؤسسه فرهنگی دارالعرفان، که در شهر قم در جهت نشر معارف قرآنی و فرهنگ اهل‌بیت علیهم السلام فعالیت‌های مهمی را در سطح جهانی انجام می‌دهد، بنا گذاشت متن این سخنرانی‌ها را به صورت مکتوب درآورد تا در اختیار طلاب حوزه‌ها و دانشجویان و مردم علاقه‌مند قرار گیرد و این مجموعه - که احتمالاً حدود دویست جلد خواهد شد - در آینده منبعی برای مبلغان شیعه باشد. من پس از سپاس از حضرت حق، لازم می‌دانم به خاطر تحقق این مهم از دو فرزندم و جناب حجت‌الاسلام والملسمین حاج شیخ محمدجواد صابریان و کلیه عزیزانی که در به ثمر رسیدن این اثر متحمل زحماتی شده‌اند، تشکر کنم و از خوانندگان، به خصوص مبلغان گرامی، درخواست دعا نمایم.

فقیر: حسین انصاریان

نقش عبودیت و دین داری در حیات انسان

شناخت دین و ایمان

در قرآن کریم، ایمان، که همان قبول و پذیرش امانت ربوبیت الهی به شمار می‌رود، ضدّ
کفر معرفی شده است.^(۱) تجلی و تحقق عینی ایمان، نتیجه آماده شدن قلب انسان‌ها برای
دریافت نور الهی دانسته شده است. ایمان نوری است که گاهی با تعبیر عطیه الهی^(۲) و گاهی
با عنوان زینت‌بخش انسان^(۳) و گاهی با عبارت نقش و نگار خداوند در قلب انسان^(۴) توصیف
شده است.

در واژگان فارسی، «مؤمن» به معنی «دین دار» بکار رفته است و گویای آن است که چنین
فردی، اولاً ایمان قلبي و باطنی به خداوند و شريعت فرو فرستاده شده از سوی او را دارد و ثانياً

۱. ﴿إِذْ نَذَرْتُمْ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَنَكَثُرُونَ﴾؛ غافر(۴۰): ۱۰؛ «دعوت به ایمان می‌شدید، پس کفر می‌ورزیدید.»

۲. ﴿الَّذِينَ أَوْتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ﴾؛ روم(۳۰): ۵۶؛ «کسانی که دانش و ایمان به آنان داده شده است.»

۳. ﴿حَبَّتِ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَرَبَّيَهُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾؛ حجرات(۴۹): ۷؛ «خدا ایمان را محبوب شما قرار داد و آن را در
دل هایتان بپاراست.»

۴. ﴿كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِّنْهُ﴾؛ مجادله(۵۸): ۲۲؛ «خدا ایمان را در دل هایشان پایدار کرده و
به روحی از جانب خود نیرومندان ساخته است.»